

Canvis en estils de vida enfront del neoliberalisme

Elfriede Harth

Colòmbia – Alemanya

Aquí, a Alemanya, s'està discutint força, en cercles creixents, tot el problema de la "modernitat extractiva" i "modernitat intensiva", amb els seus "gulags de **consum**". És tant el que s'arriba a comprar (roba, menjar, mòbils cada vegada més sofisticats, objectes de tota mena) que moltes vegades no hi ha prou temps per usar-ho, consumir-ho, sinó que s'acaba llençant, sense tenir en compte la quantitat de recursos que s'estan malbaratant. Sorgeix el sentiment que més que consumidors ens estem convertint en agents de compra de mercaderia produïda per ser llençada a les escombraries.

Augmenta la consciència que s'ha de renunciar al mite del creixement econòmic i anar cap al **decreixement**. S'ha posat de moda el lema: "Menys és més". En arquitectura es propaga la idea que per ser sostenible, en comptes de construir quelcom nou, s'ha de "reutilitzar, reduir i reciclar". I aquesta idea ha contaminat molts altres àmbits. Es tracta de consumir menys, cosa que farà que es vengui menys i per tant que es produeixi menys, gastant menys recursos. Això farà que s'acomiadi gent. Hi haurà una disminució de la feina remunerada. La gent s'haurà d'espavilar per sobreviure amb menys ingressos, creant models solidaris de subsistència, tornant a fer moltes coses ells mateixos, en comptes de comprar-les, reparant en comptes de llençar... El *Do-it-yourself*, fes-ho tu mateix, que sempre ha existit i ha estat l'origen de grans invencions tècniques, s'està posant de moda. Revela el profund anhel de superar la condició alienant de consumidor envilit, i tornar a ser creador, a imatge d'Aquell.

Es creen **monedes locals** que permeten intercanviar productes i serveis locals sense passar pel "mercat" global... És tot el moviment de les *transition towns* (ciutats en transició) que comencen a experimentar com serà viure sense petroli i sense carbó. Evitant de fer servir el cotxe i donant per exemple prioritat a la bicicleta. És el moviment de les monedes locals i regionals que no només no generen interessos sinó que es van devaluant a mesura que passa el temps, i

que per tant no serveixen per atresorar sinó només com a mitjà d'intercanvi. Per evitar la devaluació el diner es gasta ràpidament augmentant així la seva circulació proporcionant-se els uns als altres una remuneració per algun servei o bé produït i intensificant les relacions interpersonals. Cada tant s'ha de comprar un segell que compensa la pèrdua de valor de la moneda i amb aquest pagament del segell es financen projectes comunitaris... és una mena d'impost local per a afers comunitaris locals. És el moviment de l'economia del compartir: es comparteixen cotxes, eines...; es viu en comunitat i així es poden compartir rentadores... sense haver de comprar cada família la seva, que només estarà en ús poques hores per setmana.

A Frankfurt tenim als barris **armaris públics al carrer**, col·locats allà pel municipi, que estan oberts, i en els quals la gent diposita llibres que ja no necessita, perquè els pugui agafar una altra persona i els llegeixi, tornant-los a dipositar allà o posant-n'hi uns altres... per evitar que s'omplin de pols a les biblioteques individuals sense que ningú en gaudeixi. També hi ha borses per a l'intercanvi de roba, que tenen molta acollida entre el jovent, ja que els permet canviar d'aixovar a cada moment sense haver de gastar gairebé res. Hi ha borses en què les persones "s'alliberen d'objectes que no necessiten", regalant-los a qui les pugui necessitar o desitjar.

Sorgeixen els **horts urbans**, en els quals la gent cultiva verdures en terrenys abandonats. En alguns municipis, en comptes de flors, sembren hortalisses i plantes comestibles en els parcs públics, permetent a qualsevol ciutadà collir tomates, o maduixes, o el que hi hagi... (la despesa és la mateixa que plantar-hi flors decoratives)... Es formen cooperatives d'agricultura solidària, en les quals un grup de consumidors es compromet a donar a un pagès o hortolà mensualment una quantitat determinada de diners proporcionant-li així els mitjans necessaris per costejar les despeses de producció. El pagès/hortolà hi posa la terra i la seva feina, i té assegurada la venda del que produeixi. El dividend que li paga al grup de persones que formen la cooperativa, doncs, és allò que aconsegueixi treure-li a la terra amb la suor del seu front. Els inversionistes solidaris comparteixen el risc que surti malament la collita per raons climàtiques. Desapareixen les despeses de mercadeig i l'angoixa del pagès/hortolà de córrer sol amb el risc. Baixen les despeses de transport, ja que es consumeix localment, i segons el que en sigui temporada.

Neix el moviment de la **Revolució de la Cura**, que situa la persona en el centre de l'economia. El seu principal axioma o fonament és que depenem inexorablement els uns dels altres i que la sostenibilitat econòmica reposa no només en l'ecologia sinó en el reconeixement del valor de la feina de reproducció social. Es tracta de tota la feina de la criança dels fills, de la cura de malalts, de persones amb discapacitat, d'ancians, el treball de creació i innovació, l'art, el treball comunitari i de solidaritat entre veïns, totes aquestes activitats que es realitzen la majoria de vegades sense ser remunerades i que per tant no es tenen en compte per calcular el PIB.

Va prenent força el moviment de la **Renda Bàsica Incondicional**, que exigeix que es distingeixi entre treball i ingrés, redefinint el concepte de treball i comprenent que és un greu error limitar-lo a les activitats remunerades. Ja que a mesura que s'invisibilitza el treball indispensable de reproducció social, el neoliberalisme pot apropiarse'n privatitzant les despeses d'aquestes activitats (el temps que s'ocupa en desenvolupar-les i el desgast físic i psíquic de les persones que el realitzen) i capitalitzant privadament el resultat d'aquestes activitats (la força de treball reproduïda). Aquest moviment reivindica una Renda Bàsica Incondicional per a tothom, que permeti viure modesta però dignament, i poder dedicar el temps necessari a les activitats indispensables per al *Bon Viure*. Aquesta RBI permetria renunciar a tota mena de feina que no ofereixi condicions laborals dignes. Proporcionaria a les dones l'autonomia econòmica suficient per poder renunciar a una relació de parella abusiva o violenta, seria una sortida a la prostitució, etc.

Una de les **companyies elèctriques** alemanyes més grans, EON, va decidir abandonar les centrals nuclears i de carbó i posar-se de ple en les energies renovables. Hi ha qui creu que ja van perdre el tren, ja que a Alemanya el 26% de l'energia que es consumeix és renovable i produïda per particulars: el pagès, la cooperativa de ciutadans, particulars que aprofiten el sostre de casa seva... Ja hi ha molta gent que prefereix comprar-los l'energia en comptes de fer-ho a les grans companyies. I passa el mateix amb els **cotxes**: Volkswagen està pensant que ha de passar de ser una companyia que produeix automòbils, a un prestador de serveis de mobilitat. Perquè la gent (sobretot la jove) ja no té interès en comprar-se un cotxe, prefereixen compartir-lo: es paga una quota mòdica (3 euros al mes, p.e.) per tenir dret a usar un cotxe, i quan el necessites, el reserves, i pagues 3,5 euros per hora, més 30 cèntims d'euro per quilòmetre,

el que inclou la benzina, assegurances, impostos, manteniment, garatge... Com que a les ciutats els transports públics funcionen molt bé, només de tant en tant necessites cotxe. A París el 60% de la població ja no té cotxe propi...

Augmenta el nombre de persones **vegetarianes** i **"veganes"**, que no consumeixen res animal (mel, ous, llet ni carn). Creix el nombre de restaurants vegetarians i vegans, i en aquells que no ho són no hi manca mai el menú vegetarià. Baixa el consum de carn i es propaga la cultura de l'"slow-food" (cuina/menjar lent). La venda de productes *bio* augmenta molt, ja que la gent prefereix menjar poc però de qualitat... Sorgeixen supermercats exclusivament vegans.

Està de moda el **minimalisme**: persones que prescindeixen de tot allò que no necessiten absolutament. Tenen només 3 o 4 mudes, poquíssims mobles, gairebé cap llibre ni disc propi... tot ho agafen en préstec quan ho necessiten i ho tornen quan deixen de necessitar-ho...

Aquests moviments s'estan produint **a tots els països europeus**. I ens arriben testimonis d'experiències similars i molt esperançadores que es donen **a d'altres parts del globus**. Encara no són pas una corrent dominant, però cada vegada hi ha més gent que hi està interessada. La televisió pública, sobretot ARTE (cadena francoalemanya) ha emès documentals molt interessants sobre aquests canvis culturals. Es discuteix el tema en els mitjans, en conferències i col·loquis i seminaris... El capitalisme ja està intentant convertir aquesta tendència cultural en negoci, i a vegades ho aconsegueix. Però no li és tan fàcil, ja que hi ha una presa de consciència creixent.

Esperem l'encíclica del Papa sobre l'ecologia...tan de bo sigui un impuls en aquest sentit.

És un bon moment perquè arribi aquest canvi, i si no, s'acaba aquest planeta...